

เชิด-ชู

กลับมาอีกครั้งกับบทความเชิด-ชู ในวารสารฉบับนี้ทางทีมงานได้มีโอกาสสัมภาษณ์ **ศ. นพ.ทวีศักดิ์ แทนวันดี** อาจารย์ประจำภาควิชาอายุรศาสตร์ สาขาโรคอายุรศาสตร์ระบบทางเดินอาหาร ปัจจุบันอาจารย์ดำรงตำแหน่งรองหัวหน้าภาควิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล นอกจากนี้อาจารย์จะมีประสบการณ์การสอนและเป็นต้นแบบของการเป็นแพทย์ที่ดีให้กับนักศึกษาแพทย์และแพทย์ประจำบ้านอายุรศาสตร์มาเป็นเวลากว่า 34 ปี อาจารย์ยังเป็นต้นแบบของการเป็นครูแพทย์ที่ดี ซึ่งอาจารย์ได้รับรางวัลมหาวิทยาลัยมหิดล ประเภทดีเด่นเฉพาะทาง สาขาความเป็นครู ประจำปีการศึกษา 2565 โดยอาจารย์ได้รับมอบรางวัลเมื่อวันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2566 ทางทีมงานรู้สึกเป็นเกียรติที่จะได้ถ่ายทอดบทความสัมภาษณ์เกี่ยวกับความภาคภูมิใจในฐานะครูแพทย์ให้แก่ผู้อ่านทุกๆ ท่านในบทความนี้

ศ. นพ.ทวีศักดิ์ แทนวันดี
ผู้ได้รับรางวัลมหาวิทยาลัยมหิดล ประเภทดีเด่นเฉพาะทาง
สาขาความเป็นครู ประจำปีการศึกษา 2565

1. บทบาทและภาระงานในปัจจุบัน

ผมนายแพทย์ทวีศักดิ์ แทนวันดีศรี เป็นอาจารย์ในสาขาวิชาโรกระบบทางเดินอาหาร ภาควิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ซึ่งก็เป็นอาจารย์มาตั้งแต่ปี 2533 ประมาณ 34 ปีแล้วครับ

บทบาทปัจจุบันของผมมี 3 บทบาทหลัก หนึ่งก็คือการเป็นแพทย์ บทบาทที่สองคือการเป็นครูโดยในสถาบันของเรา ครูแพทย์มีหน้าที่สอนนักศึกษาแพทย์รวมถึงแพทย์ประจำบ้าน และแพทย์ประจำบ้านต่อยอด และสุดท้ายก็เป็นบทบาทในฐานะนักวิจัย โดยทั่วไปผมก็พยายามทำหน้าที่ 3 เส้าหลักในลักษณะที่ให้ balance กันหรือว่ายืดทั้ง 3 หลักไว้พอๆ กันครับ

2. ความรู้สึกที่ได้รับ ‘รางวัลมหาวิทยาลัยมหิดล ประเภทดีเด่นเฉพาะทาง สาขาความเป็นครู’ ประจำปีการศึกษา 2565

ผมรู้สึกปลื้มใจมากครับในฐานะที่เป็นครูแพทย์คนหนึ่งครับ รางวัลนี้ก็เป็นรางวัลที่สูงสุดของอาจารย์ที่ยังรับราชการหรือว่ายังทำงานอยู่ ซึ่งผมรู้สึกเป็นเกียรติมากที่เป็นหนึ่งในไม่กี่คนที่มีโอกาสได้รับรางวัลมหาวิทยาลัยมหิดลถึง 2 ครั้ง ก็คือในปี 2561 ผมได้รับรางวัลมหาวิทยาลัยมหิดล ประเภทดีเด่นเฉพาะทาง สาขาบริการ ซึ่งก็คือเป็นลักษณะของการเป็นแพทย์ที่ดี แล้วในครั้งนี้นี้ผมก็ได้รับรางวัลดีเด่นเฉพาะทาง สาขาความเป็นครู

ผมรู้สึกว่ารางวัลต่างๆ เหล่านี้เป็นกำลังใจในการที่จะทำงานต่อไปอย่างไม่เหน็ดเหนื่อยในช่วงเวลาการทำงานที่เราเหนื่อยอยู่ และที่สำคัญคือเป็นกำลังใจให้กับน้องๆ ครูแพทย์รุ่นใหม่ เพราะจริงๆ รางวัลนี้ได้มาเพราะลูกศิษย์ จากการสัมภาษณ์ 360 องศา ไม่ใช่ได้มาเพราะตัวเรา ดังนั้นเราจะเป็นครูไม่ได้ถ้าเราไม่มีลูกศิษย์ครับ

3. มุมมองต่อลักษณะของครูแพทย์ที่ดี

ในบทบาทของการเป็นครูกับการเป็นแพทย์มีความคล้ายกันอย่างมาก เพราะจริงๆ แล้ว คำว่าแพทย์ในภาษาอังกฤษก็คือ ‘Doctor’ รากศัพท์จริงๆ ของคำนี้ก็แปลว่าครู เพราะฉะนั้นถือว่าเราโชคดีมากที่ได้มีโอกาสเป็นทั้งแพทย์และเป็นทั้งครูไปพร้อมกัน และทั้ง 2 บทบาทก็มีความคล้ายคลึงกัน ผมก็บอกผู้ป่วยเสมอว่าแพทย์เป็นเพียง Coach ที่ช่วยในการส่งเสริมทำให้ผู้ป่วยสามารถปฏิบัติตัวให้ถูกต้องเพื่อให้เกิดสุขภาพที่ดี เช่นเดียวกับในบทบาทความเป็นครู ครูเราไม่สามารถจะสอนความรู้ทั้งหมดให้กับนักเรียนได้เพราะว่าในปัจจุบันความรู้มันมากขึ้นเรื่อยๆ สิ่งที่เราต้องการให้นักศึกษาเข้าใจก็คือรู้จักการวิเคราะห์เหตุผลและนำการวิเคราะห์เหตุผลนั้นไปสู่การเข้าใจการดูแลรักษาผู้ป่วย ดังนั้นสิ่งที่สำคัญสำหรับการสอนนักศึกษาแพทย์ คือ

1) สอนวิธีคิด ให้เขาสามารถจะตั้งวิธีการคิด วิธีการที่จะมองปัญหาอย่างไร

2) สอนวิธีหาแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ แหล่งข้อมูลที่จะเอามาสนับสนุนวิธีคิดของเขา ไม่ใช่บอกว่าให้เขาเชื่อสิ่งที่ครูสอน แต่ต้องเชื่อเพราะมีหลักฐานทางวิทยาศาสตร์หรือมีการศึกษาวิจัยรองรับ เพื่อตอบโจทย์ปัญหาที่พบเจอ และเพื่อนำไปสู่การสร้างสมมติฐานของการรักษาโรค

3) สอนให้เขาเรียนตลอดชีวิต เพราะสิ่งที่เขาเรียนในหลักสูตรปัจจุบัน อีก 5 ปีมันจะมีแค่ส่วนหนึ่งเท่านั้นที่เป็นความจริง และอีกส่วนหนึ่งจะถูกกลบฝังด้วยการค้นพบและการศึกษาใหม่ที่เข้ามาแทนที่

4. ความภูมิใจในฐานะครูแพทย์

สิ่งที่สำคัญที่สุดในการเป็นครูแพทย์ คือ ลูกศิษย์จะต้องเข้าถึงครูได้ การที่เขาเข้าถึงเราได้ ก็คือถ้าเขามีปัญหาไม่ว่าจะเป็นปัญหาความรู้หรือปัญหาส่วนตัวหรือครอบครัว ครูจะเป็นที่พึ่งคนหนึ่ง นอกจากเป็นครูแล้วเรายังเป็นที่พึ่ง เป็นญาติผู้ใหญ่ เป็นที่ปรึกษาให้เขาได้ เราคงไม่ได้ส่งลูกศิษย์เราไปแค่ถึงฝั่ง แต่เราส่งไปถึงบ้าน ส่งไปถึงความสำเร็จในอนาคตของเขา แล้วเราก็ได้เห็นความสำเร็จของเขานั้น ก็เป็นความสุขของครูด้วยอย่างหนึ่ง

5. ความเป็นผู้นำ หรือ Leadership และการเป็นแพทย์

Leadership เป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะว่าการเป็นแพทย์ สิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งคือความเป็นผู้นำ เพราะไม่ว่าจะอยู่ในสถานะไหน ไม่ว่าจะเรียนแพทย์ หรือจะออกไปแพทย์ที่ไหนก็ตาม แพทย์ก็จะเหมือนกับเป็นหัวหน้าไม่ว่าจะระดับทีมงานหรือในระดับโรงพยาบาล ดังนั้นเราควรเริ่มเน้นตั้งแต่มุมมองในระดับของนักศึกษาแพทย์แต่การปลูกฝังความเป็น leadership ไม่ใช่ในแง่การเป็นผู้นำทั้งหมด แต่ว่าปลูกฝังภาวะผู้นำ โดยให้เขามีอิสระที่จะมองปัญหาแล้วก็สามารถที่จะศึกษาแล้วแก้ปัญหาด้วยความคิดตัวเอง ไม่ใช่ทำเพราะเป็นแค่คำสั่ง เพราะในอนาคตเขาจะไปการเป็นผู้นำต้องสามารถมองปัญหาได้ทะลุโปร่ง แล้วก็สามารถแก้ปัญหาไม่ว่าจะเป็นปัญหาเล็ก หรือปัญหาในระดับที่ใหญ่มากขึ้นระดับโรงพยาบาล หรือในระดับประเทศก็ตาม

การส่งเสริมการเป็นผู้นำในโรงเรียนแพทย์ก็คือ เราไม่ควรไปตีกรอบความคิดของเขา ก่อน เราในฐานะครูควรฟังให้มากขึ้นจะทำให้เรารู้ว่านักเรียนมีความคิดอย่างไร และต้องพยายามที่จะดูว่าเขาขาดส่วนไหนแล้วค่อยๆ ช่วยเสริมว่าสิ่งไหนควรจะทำหรือไม่ทำ และการเรียนรู้โดยใช้ role model ก็จะเป็นตัวช่วยอีกแบบหนึ่ง ถ้าเรามีโอกาสได้ใกล้ชิดกับนักศึกษา ก็จะเพิ่มโอกาสให้อาจารย์หรือแพทย์คนนั้นเป็น role model ให้คนอื่นก็จะมากขึ้น

6. เรื่องสำคัญที่อาจารย์อยากฝากถึงครูแพทย์รุ่นต่อไป

สิ่งที่สำคัญที่เราจะเป็นแพทย์หรือเป็นอาจารย์แพทย์คือความรับผิดชอบ แต่นอกจากเราต้องทำตามความรับผิดชอบของเราแล้ว เราก็ต้องทำด้วยความสุข ไม่ได้ทำเพราะหน้าที่เพียงอย่างเดียว ถ้าเราทำด้วยความสุขมันก็จะทำให้เรามีกำลังใจที่จะทำงานต่อ ทำให้ burnout ซ้ำลง การที่เรามีความสุขที่จะสอนคนอื่น มีความสุขที่จะดูแลผู้ป่วย มีความสุขกับการเป็นครูแพทย์ เราก็จะแผ่ความสุขไปให้ทั้งผู้ป่วย ทั้งเพื่อนร่วมงานที่อยู่รอบตัวเรา และทั้งนักศึกษาของเรา ทุกคนจะมีความสุขไปหมด แต่ถ้าเราไปด้วยความทุกข์ ไปด้วยความหงุดหงิดการประเมินต่างๆ มันก็จะผิดไปหมด เหมือนกับใครจะทำอะไรก็ผิดไปหมดเพราะเราติดสินเขาไปแล้วด้วยอคติของเรา

“ในตลอด 40 ปี
เราก็มองเห็นว่าลูกศิษย์เรา
มีการพัฒนาการ มีความเจริญก้าวหน้า
แล้วเขาก็ส่งความสุขต่อให้คนอื่น
หรือผมว่าเวลาเขามีปัญหาเขาก็กลับมาปรึกษา
หรือขอความช่วยเหลือ เราไม่รู้เลยว่ามันเป็นภาระ
มันกลับเป็นสิ่งที่เรารู้สึกว่าเป็นความสุขที่เขาให้ความเคารพ
ให้ความเชื่อถือเราแล้วกลับมาปรึกษาเรา
สิ่งต่างๆ เหล่านี้ คือสิ่งที่จะหล่อเลี้ยงกำลังใจ
กำลังใจ ของเราทำให้เรามีความสุข
กับการที่จะเป็นอาจารย์
แล้วก็ทำต่อไปได้ไม่รู้จักเบื่อ”